

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Oslo, 16. april 2026

Spørsmål knyttet til utenriktjenesten

Jeg viser til brev fra komiteens leder datert 24. mars med spørsmål fra kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Andre del av spørsmål 1, og spørsmål 2 i komiteens brev gjelder forhold som fant sted i en periode da jeg ikke var utenriksminister. Av de grunner jeg har redegjort for i mine foregående brev, har jeg overlatt besvarelsen av disse spørsmålene til mitt embetsverk.

Av samme grunn har jeg overlatt besvarelsen av spørsmål 4 og 5 til embetsverket, da disse gjelder forhold to tiår tilbake i tid og dermed flere ulike utenriksministers perioder.

Når det gjelder spørsmål 3 som omfatter perioden da statsminister Støre var utenriksminister, har jeg vært involvert i besvarelsen.

Spørsmål 6 går inn på bistandsforvaltningen, som er utviklingsministerens konstitusjonelle ansvarsområde. Svar på dette spørsmålet har jeg derfor utarbeidet i samråd med ham.

Spørsmål 1.

Som jeg har opplyst om i mitt svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen 24. februar, følges opplysninger som blir kjent gjennom media og eventuelle varsler av mulig betydning for vurdering av den sikkerhetsmessige skikketheten til ansatte i departementet, opp av autorisasjonsansvarlig. Det fremgår videre at Utenriksdepartementet fortløpende oversender relevant informasjon til klareringsmyndigheten. Det er altså ikke kun opplysninger fra den autoriserte som

meldes til Sivil klareringsmyndighet. Dette følger også av utenriktjenestens retningslinjer for personellsikkerhet, som fastslår at autorisasjonsansvarlig skal gjøre departementets sikkerhetsansvarlig oppmerksom på alle mottatte opplysninger som kan ha betydning for autorisasjon eller sikkerhetsklarering. Sikkerhetsansvarlig avgjør om mottatte opplysninger skal oversendes klareringsmyndigheten.

Utenriksdepartementet meldte ikke fra til Sivil klareringsmyndighet om varselet departementet mottok vedrørende IPI i 2019. Det vises til redegjørelsen for håndteringen av varselet i svar på spørsmål 23 og 25 i utenriksministerens brev til komiteen 10. mars.

Departementet kan legge til følgende: Varselet gjaldt unge kvinnelige praktikanter, med øst-europeisk bakgrunn, som kun var meget kort tid innom IPI. Disse skal ha hatt en tilknytning til Epstein, bl.a. ved at bilder av dem tatt i FN-bygningen, ble oversendt til Epstein. Dette kunne tyde på bistand til å skaffe visum/oppholdstillatelse i USA på en måte som kanskje var i strid med amerikanske regler.

Varselet var av generell karakter. Det gjaldt ikke en ansatt i utenriktjenesten, og det gjaldt heller ikke direkte en nærstående til en ansatt. Varselet var ikke formulert som en påstand om menneskehandel.

Spørsmål 2.

I utenriksministerens svarbrev til komiteen av 10. mars er det i svaret på spørsmål 23 beskrevet hvordan varselet ble håndtert i departementet. Videre ble det i svar på spørsmål 24 vist til at varselet ikke ble oversendt Riksrevisjonen, fordi Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltning og regelverksetterlevelse, og ikke etterforsker strafferettslige forhold.

Når det gjelder komiteens spørsmål om det i ettertid vurderes uheldig at Riksrevisjonen ikke ble gitt informasjon om varselet, vises det til innledningen av utenriksministerens svarbrev til komiteen 19. mars. Der skriver utenriksministeren at han ikke finner det riktig å ta stilling til dette spørsmålet, da det gjelder en periode han ikke var utenriksminister.

Departementet vil likevel legge til noe utfyllende informasjon om revisjonen og varselet. IPI-revisjonen var en etterlevelsesrevisjon. Riksrevisjonen hadde formulert hovedproblemstillingen for revisjonen slik: *«Har Utenriksdepartementet etterlevd gjeldende forvaltningsrettslige regler og forutsetninger ved tildeling og kontroll av tilskudd til IPI?»*. Underproblemstillingene var om utlysningen av tilskuddordningen(e) og saksbehandlingen var i samsvar med gjeldende regler, kontroll av måloppnåelse og evalueringer av tilskuddsordningene.

Riksrevisjonen avgrenset undersøkelsen til Utenriksdepartementets tildelinger av tilskudd til IPI i perioden 2007–2012. Det fremgår av innledningen til [Riksrevisjonens rapport](#) at «Revisjonen er avgrenset til perioden 2007–2012 på grunnlag av informasjon fra Utenriksdepartementet og Riksrevisjonens egen risikovurdering.» Varselet gjaldt derimot forhold som var observert i perioden fra november 2014 til april 2016.

Departementet mottok første informasjon fra Riksrevisjonen om gjennomføring av revisjonen 25. september 2020. Varselet knyttet til IPI ble mottatt av departementet november 2019, og ble håndtert raskt deretter.

Da Riksrevisjonens revisjon startet, hadde Utenriksdepartementet allerede overlatt håndteringen av varselet til påtalemyndigheten for ev. videre undersøkelser.

Spørsmål 3.

Utenriksdepartementet er, som tidligere meddelt komiteen, ikke kjent med *skriftlig* korrespondanse før 2026 mellom departementet og Rød-Larsen om arkivene etter Oslo-prosessen. Det fremgår imidlertid av artikkelen i Ny Tid 12. januar 2007, vedlagt mitt brev av 10. mars, at «UD har snakket med Rød-Larsen om saken, og at de har konkludert med at han i 1993 var ansatt i Fafo, og at det han sitter på er hans private dokumenter som ikke hører hjemme hos UD».

Som det fremgår av mitt svar til komiteen 10. mars, tyder dokumentasjonen på at den arkivfaglige forståelsen den gang var at Rød-Larsen ikke var omfattet av departementets arkivplikt, som følge av at han ikke var ansatt i Utenriksdepartementet, men i Fafo, fram til undertegningen av Oslo-avtalen. Det er nærliggende å anta at denne forståelsen ligger til grunn for at det ikke finnes skriftlige korrespondanse om saken mellom departementet og Rød-Larsen.

Til komiteens spørsmål om hvorvidt Rød-Larsen opptrådte «på vegne av offentlig institusjon» og om han var «pliktig til å avlevere dokumenter, selv om han ikke var ansatt», mottok Utenriksdepartementet 3. mars 2026, som omtalt i mitt svar til komiteen av 10. mars, en arkivfaglig vurdering fra Nasjonalarkivet. Nasjonalarkivet viser her til at spørsmålet om hvor Rød-Larsens dokumenter fra Oslo-prosessen hører hjemme er sammensatt, og vil kunne variere mellom tre ulike faser av forhandlingene. Det er «avgjørende ... om Oslo-prosessen må anses gjennomført som ledd i departementets virksomhet, eller om den ble gjennomført av andre selvstendige aktører».

Utenriksdepartementet legger, som tidligere meddelt komiteen, denne vurderingen til grunn i det videre arbeidet med arkivene etter Oslo-prosessen.

Av Nasjonalarkivets vurdering 3. mars 2026 fremstår det som sannsynlig at Rød-Larsen i alle fall i perioder før signeringen av Oslo-avtalen skulle ha levert eventuelle

dokumenter som ble skapt, til journalføring og arkivering i Utenriksdepartementet. Dokumentene som er funnet, må like fullt undersøkes nærmere, før man kan ta endelig stilling til om disse skulle vært arkivert i Utenriksdepartementets arkiver.

Spørsmål 4.

Utenriksdepartementet forstår spørsmålet slik at det viser til tilskuddsmidler bevilget over programområde 03 *Internasjonal bistand* på Utenriksdepartementets budsjett, heretter omtalt som bistandsforvaltning.

Bistandsforvaltningen har vært gjennom flere reformer og større endringer i perioden 2006 til 2026. I det følgende gis det først en oversikt over reformene som er gjennomført i perioden, før noen øvrige endringer som har hatt betydning for bistandsforvaltningen beskrives kort. For å gi et mest mulig helhetlig bilde, vises det også til noen reformer og endringer som ble iverksatt før 2006.

2003–2004: Overføring av forvaltningsansvar til departementet og omdefinering av Norad til fagdirektorat

I 2003–2004 ble betydelige oppgaver innenfor tilskuddsforvaltning overført fra Norad til Utenriksdepartementet, og store deler av forvaltningen ble lagt til utenriksstasjonene. Formålet var å gjøre utviklingssamarbeidet mer effektivt og helhetlig.

Ansvar for stat-til-stat-bistanden og administrasjon av denne, samt administrasjon og drift av de utenriksstasjonene som da var administrert av Norad, ble samlet i Utenriksdepartementet. Norad skulle ha ansvar for kvalitetssikring, evaluering og resultatformidling. I tillegg hadde Norad forvaltningsansvaret for tilskuddsordningene for frivillige organisasjoner og næringsliv. Det vises til St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 7 (2003–2004) for nærmere omtale av reformen.

2011-2017: Flere gjennomganger/utredninger

I perioden 2011–2014 ble det gjort flere gjennomganger og utredninger, hvor det ble anbefalt å rendyrke en modell der policy-utforming legges til departementet, mens forvaltningen av tilskudd i all hovedsak burde ivaretas i Norad og på utenriksstasjonene.

Fra 2016–2017 ble mer av bistandsforvaltningen overført til Norad, blant annet innenfor områdene helse, utdanning, klima og miljø.

2019: En styrket departements- og direktoratsmodell

I 2019 ble det gjennomført en ny reform av bistandsforvaltningen. Hovedformålet med reformen var å redusere dobbeltarbeid mellom departementet og Norad, styrke politikkkutformingene i departementet, og samtidig styrke tilskudds- og forvaltningskompetansen i Norad.

Det ble blant annet besluttet at forvaltningen av tilskuddspostene under utviklingsministerens portefølje i all hovedsak skulle flyttes til Norad. Unntatt var midler forvaltet av Norfund, Norec og utenriksstasjonene. Videre ble utvikling og drift av digitale verktøy for tilskuddsforvaltning lagt til Norad. I Utenriksdepartementet skulle tilskuddsforvaltningen styrkes gjennom økt ledelseskapasitet i seksjoner med store eller sammensatte porteføljer, og etatsstyringen av Norad skulle forsterkes.

2024: Videre rendyrking av departements- og direktoratsmodellen

I 2023–2024 ble det gjort en gjennomgang av reformen i 2019 og oppfølging av [områdegjennomgangen av utenriksstjenesten](#) fra 2021. Denne prosessen omtales som «UD-Norad 2024», og førte til betydelige endringer i organiseringen av bistandsforvaltningen. Reformen er omtalt i Prop. 1 S (2023–2024) s. 13.

Hovedformålet var å rendyrke departements- og direktoratsmodellen ytterligere. Departementets ansvar for strategi- og politikkkutvikling ble rammet tydeligere inn, mens Norad fikk forvaltningsansvar for en større andel av bistandsmidlene. Forvaltningen av bistanden til norske og internasjonale aktører ble i all hovedsak delegert til Norad. Utenriksstasjonene skulle fortsatt forvalte bistandsmidler til lokale og nasjonale samarbeidspartnere i det aktuelle landet. Utenriksdepartementet beholdt blant annet forvaltningen av kjernestøtte til FN-organisasjoner og utviklingsbanker der Stortinget har besluttet støttenivået.

Norad fikk forvaltningsansvar for flere tilskuddsordninger, blant annet innenfor humanitær bistand og menneskerettigheter. Norad fikk også ansvaret for å gi forvaltnings- og bistandsfaglige råd og opplæring knyttet til all bistandsforvaltning til departementet og på utenriksstasjonene. I tillegg ble ansvaret for videreutvikling og godkjenning av systemer, veiledning, rutiner og maler for bistandsforvaltningen i sin helhet lagt til Norad.

Evalueringsavdelingen ble vedtatt flyttet fra Norad i Oslo til Norec i Førde, med virkning fra 1. januar 2025.

Øvrige endringer:

Departementet har redegjort for endringer i retningslinjene for tilskuddsforvaltningen de siste fem årene i utenriksministerens svarbrev til komiteen 24. februar i svaret på spørsmål 14.

Utenriksdepartementet viser videre til vedlagte brev av 13. februar 2012 til kontroll- og konstitusjonskomiteen, der departementet ga en nærmere beskrivelse av tilskuddsforvaltningen i perioden 2011–2012. I brevet er særlig interne rutiner og kontroll, kunngjøring (nå kalt utlysning) og habilitet beskrevet nærmere.

Av andre endringer de siste to tiårene, nevnes her et ikke uttømmende utvalg:

- 2006: Tilskuddshåndboka, med veiledning og avtalemaler, ble lansert.
- 2007: Utenriksdepartementet opprettet Sentral kontrollenhet, som blant annet behandler saker som gjelder mistanke om økonomiske misligheter og øvrige brudd på gjeldende regelverk i utenriktjenesten.
- 2009: Nye retningslinjer for håndtering av mistanke om økonomiske misligheter ble innført.
- 2009: Tilskuddsforvaltningsenheten ble opprettet i departementet.
- 2009: Det ble innført nye håndbøker i tilskuddsforvaltning med skjemaer og maler, omtalt som «Grant Management Manual» (GMM).
- 2009: Det elektroniske verktøyet, PTA (Plan – Tilskudd – Avtale), for registrering og oppfølging av økonomiske og avtalefestede forpliktelser knyttet til hvert tilskudd, ble felles for departementet og Norad.
- 2012/2013: Ordningsregelverkene for de ulike tilskuddsordningene ble oppdatert, i tråd med kravene i økonomireglementet.
- 2014/2015: Det ble laget nye felles avtalemaler for hele bistandsforvaltningen.
- 2016/2017: Det ble gjennomført et arbeid med å redusere antall tilskuddsavtaler fra over 7000 til 3300.
- 2019: Grant Management Assistant (GMA) ble lansert, og erstattet Grant Management Manual (GMM). Ordningsregelverkene ble revidert i forbindelse med ny budsjettstruktur og revidert Prop. 1 S.
- 2020: Det ble opprettet underdirektørstillinger i de seksjonene i departementet som forvaltet vesentlige tilskuddsmidler, med hovedansvar for seksjonens tilskuddsforvaltning.
- 2021: Norad etablerte en internrevisjon, som inngår som en del av direktoratets system for styring og kontroll.
- 2023: Nansen-programmet for sivil og militær hjelp til Ukraina ble opprettet. Den sivile delen av bistanden ble forvaltet av departementet, før den ble overført til Norad 1. september 2023.
- 2025: Det ble besluttet å overføre forvaltningsansvaret for deler av tilskuddsordninger fra programområde 02 *Utenriksforvaltning* på Utenriksdepartements budsjett innen ulike utenrikspolitiske satsinger under kap. 118 i Prop. 1 S (2025–2026) relatert til globale sikkerhetsspørsmål, nedrustning og ikke-spredning, samt dialog- og menneskerettighetstiltak i Europa og Russland til Norad med virkning fra 2026.

Spørsmål 5.

Som for spørsmål 4, forstår departementet spørsmålet slik at det viser til tilskuddsmidler bevilget over programområde 03 *Internasjonal bistand* på Utenriksdepartementets budsjett. Ansvarsfordelingen mellom utenriksministeren og utviklingsministeren for programområde 03 *Internasjonal bistand* har endret seg gjennom de to siste tiårene. Vedlagt er fordelingen som beskrevet i Prop. 1 S for hvert år i perioden 2006–2026. Det var ikke en egen utviklingsminister i perioden oktober 2013–januar 2018. Ansvar for hele bistandsporteføljen lå i denne perioden hos utenriksministeren.

Standard kontoplan for statlige virksomheter har ikke egne kontogrupper som skiller ut «universiteter» og «tenketanker». Informasjonen som etterspørres kan derfor ikke hentes direkte ut av statsregnskapet. Vurdering av hvilke enheter som faller innenfor kategorien «tenketanker» vil videre være noe skjønnsmessig, og avgrensning opp mot for eksempel forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner vil i mange sammenhenger være uklare.

For å identifisere tenketanker og universiteter som har mottatt tilskuddsmidler over bistandsbudsjettet i den etterspurte perioden, er det gjort et uttrekk fra bistandsstatistikken basert på en OECD/DAC-statistikkvariabel som heter «Universities, colleges and other teaching institutions, research institutes, think-tanks». Bistandsstatistikken er offentlig tilgjengelig på bistandsresultater.no, og gir oversikt over norsk bistand til utviklingsland fra 1960 til 2024 (tall for 2025 publiseres senere). Her inngår detaljert informasjon om alle bistandsavtaler, inkludert avtaler på andre departementers områder.

Vedlagt følger en oversikt over Utenriksdepartementets tilskuddsmidler under statistikkvariabelen «Universities, colleges and other teaching institutions, research institutes, think-tanks» i perioden 2006–2024, fordelt på kapittel og post. Oversikten kan sorteres på kapittel, post og avtalepartner. Merk at kapittel- og poststrukturen har endret seg gjennom perioden. Oversikten omfatter ikke tilskudd gitt over programområde 02.

Statistikkvariabelen «Universities, colleges and other teaching institutions, research institutes, think-tanks» favner vesentlig bredere enn kategoriene «tenketanker» og «universiteter», da variabelen også omfatter høyskoler, forskningsinstitutter og -institusjoner, samt andre læringsinstitusjoner. Samtidig kan det ikke utelukkes at uttrekket kan være ufullstendig, både på grunn av mulige feil i registrering, og manglende data for blant annet belastningsfullmakter til andre departementer og etater.

Bistandsstatistikken inkluderer bare offisiell godkjent bistand (ODA) som rapporteres til OECD. Enkelte mindre utbetalinger over 03-området inngår ikke i den offisielle bistandsstatistikken fordi de ikke er i tråd med ODA-regelverket. Enkelte

tilskuddsmottakere er også unntatt offentlighet, der det er vurdert at offentliggjøring av informasjon kan sette liv og helse i fare.

Utenriksdepartementets viser også til svar på spørsmål til skriftlig besvarelse fra ulike stortingsrepresentanter om tilskudd til tenketanker, utenrikspolitiske institutter og internasjonale stiftelser, der også tilskudd bevilget over programområde 02

Utenriksforvaltning inngår:

- [Spørsmål 1486](#) fra representanten Pollestad (Sp) til finansministeren, 6. februar 2026. Spørsmålet gjaldt statlige midler til tenketanker, tankesmier og tilsvarende juridiske enheter i Norge og utlandet i 2025.
- [Spørsmål 1493](#) fra representanten Gulati (FrP) til utviklingsministeren, 9. februar 2026. Spørsmålet gjaldt Utenriksdepartementets støtte til tenketanker og utenrikspolitiske institutter i perioden 2005–2025.
- [Spørsmål nr. 1619](#) fra representanten Moxnes (R) til utenriksministeren, 16. februar 2026. Spørsmålet gjaldt Utenriksdepartementets tilskuddsmidler til internasjonale stiftelser, tenketanker og utenrikspolitiske institutter siden 2000, fordelt på mottakernavn, årstall, samt kapittel og post.

Vedlagt følger også en separat oversikt over tilskudd til IPI - International Peace Institute (tidligere International Peace Academy) i perioden 2006–2018, inkludert ansvarlig statsråd. Merk at IPI også mottok prosjektmidler i 2023 (138 897 kroner) og 2024 (183 427 kroner). Støtten, som var en anskaffelse og ikke et tilskudd, gikk til planlegging og gjennomføring av Trygve Lie-symposiet om grunnleggende friheter.

Departementets økonomisystemer har ikke en funksjonalitet som gjør det mulig å lage en sammenstilling av hvilke tildelinger som har skjedd uten utlysning og søknadsrunde.

En manuell gjennomgang av alle enkelttildelinger av tilskudd fra bistandsbudsjettet de siste 20 årene, vil heller ikke kunne gi en fullstendig oversikt. Dette skyldes flere forhold.

For det første vil det ikke være mulig å få fullstendig oversikt over hvilke enkelttildelinger som ble eller ikke ble utlyst 20 år tilbake i tid. For denne perioden vil det være mange tusen tildelinger av tilskudd til mange tusen avtalepartnere. Bistandsbudsjettet er i 2025 på over 50 milliarder kroner og består av over 50 ulike tilskuddsordninger fordelt på mange ulike budsjettposter i statsbudsjettet. Bistandsbudsjettet har også endret seg betydelig gjennom de siste 20 årene, både når det gjelder antall tilskuddsordninger og deres innhold og målsettinger og målgrupper.

For det andre har også regelverket om og unntakene fra utlysningskravet endret seg i perioden. Som beskrevet i svar på spørsmål 17 i utenriksministerens brev av 10. mars 2026 til kontroll- og konstitusjonskomiteen, er flere av Utenriksdepartementets

tilskuddsordninger unntatt fra kravet til utlysning etter gjeldende økonomireglement. Tilbake i tid har det eksistert andre unntakshjemler fra utlysningskravet. Dette er blant annet beskrevet i Riksrevisjonens undersøkelse av Utenriksdepartementets tildeling av tilskudd til IPI hvor Riksrevisjonen konkluderte med at tilskuddsordningen Fred, forsoning og demokratiltak (dagjeldende kapittel 164, post 70) var fritatt fra utlysnings-/kunngjøringskravet i perioden 2005–2013. I vedlagte brev av 13. mars 2012 til kontroll- og konstitusjonskomiteen beskriver departementet unntak fra utlysningskravet for visse kapitler og poster, se side 5–6. På side 7–8 er det inntatt en tabell med oversikt over hvilke tilskuddsordninger/budsjettposter som da var unntatt utlysningskravet.

For det tredje har utlysninger i denne perioden vært gjennomført gjennom ulike kanaler og systemer, eksempelvis regjeringen.no, norad.no, utenriksstasjonenes nettsider, Tilskuddsportalen, aviser, relevante digitale kanaler, og direkte gjennom invitasjoner til et avgrenset antall potensielle tilskuddsmottakere. Departementet har altså ikke ett system eller én plattform der det er mulig å hente ut informasjon om dette.

Spørsmål 6.

Gode og grundige vurderinger er viktig for å sikre mest mulig utvikling for hver bistandskrone. Utredningsinstruksen gjelder for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak som utføres i, eller på oppdrag for, statlige forvaltningsorganer, se instruksen punkt 1-2 første punktum. Dette gjelder for bistandsforvaltningen på lik linje med forvaltningen for øvrig.

Instruksen har imidlertid noen unntak som gjelder for deler av bistandsforvaltningen. Unntakene fremgår av utredningsinstruksen pkt. 1-2 tredje og fjerde ledd.

Utredningsinstruksen gjelder ikke når det i lov eller forskrift, eller med hjemmel i lov eller forskrift, er fastsatt særskilte regler. Instruksen gjelder derfor ikke for enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Alle avgjørelser om å tildele eller ikke tildele tilskudd til private aktører og ikke-statlige organisasjoner med bakgrunn i en tilskuddsordning, utgjør enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Slike tildelinger og avslag følger dermed reglene i forvaltningsloven. I tillegg skal vurderinger og tildelinger av slike tilskudd gjøres i tråd med relevant regelverk og retningslinjer for Utenriksdepartementets tilskuddsforvaltning som er samlet i Grant Management Assistant (GMA). GMA er nærmere omtalt i brev 24. februar i svaret på spørsmål 4.

Utredningsinstruksen gjelder heller ikke ved inngåelse av andre internasjonale avtaler enn EØS-avtalen og Schengen-avtalen. Bistandsavtaler om tildeling av tilskudd til multilaterale organisasjoner og andre stater er omfattet av dette unntaket. Også her skal avgjørelsene om å tildele tilskudd følge relevant regelverk og retningslinjer for bistandsforvaltningen.

Begrunnelsen for unntaket er blant annet at de normer, frister og høringskrav som utredningsinstruksen fastsetter ikke er tilpasset internasjonale avtaler og arbeidet med disse.

Med vennlig hilsen,

A handwritten signature in blue ink that reads "Espen Barth Eide". The signature is written in a cursive style with a large initial 'E'.

Espen Barth Eide